

การวิเคราะห์ความหมายของสมญานาม

ขบวนการสร้างความหมาย

การศึกษาความหมายของสมญานามเป็นการศึกษาเกี่ยวกับระบบของสัญลักษณ์ (signs) ที่ปรากฏอยู่ในตัวบท (text) ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีสัญวิทยา (Semiology) เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์ในครั้งนี้ ทั้งนี้เนื่องจากการวิเคราะห์เชิงสัญวิทยาเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับความหมายที่มีอยู่ในตัวบท (text) เพราะความหมายเกิดขึ้นมาจากความสัมพันธ์ระหว่างตัวสัญลักษณ์ที่ปรากฏในรูปของภาษา รหัส หรือ เครื่องหมายต่าง ๆ นั้นเอง

ศิริชัย ศิริกายะ และกาญจนา แก้วเทพ (2531 : 183 - 184) ได้อธิบายแนวคิดในเรื่องสัญวิทยาเกี่ยวกับการสื่อสารว่า

...วิชาสัญวิทยาก็คือ วิชาที่นำการสำรวจธรรมชาติของระบบสัญลักษณ์ในส่วนที่อยู่นอกเหนือไปจากกฎไวยากรณ์ และกฎแห่งความสัมพันธ์ระหว่างถ้อยคำในประโยค (วากยสัมพันธ์ syntax) ระบบสัญลักษณ์นำการควบคุมการสร้างความหมายของตัวบท (text) ให้เป็นไปอย่างมีความสลับซับซ้อนอย่างแฝงเร้น และต้องขึ้นอยู่กับลักษณะของแต่ละวัฒนธรรม...

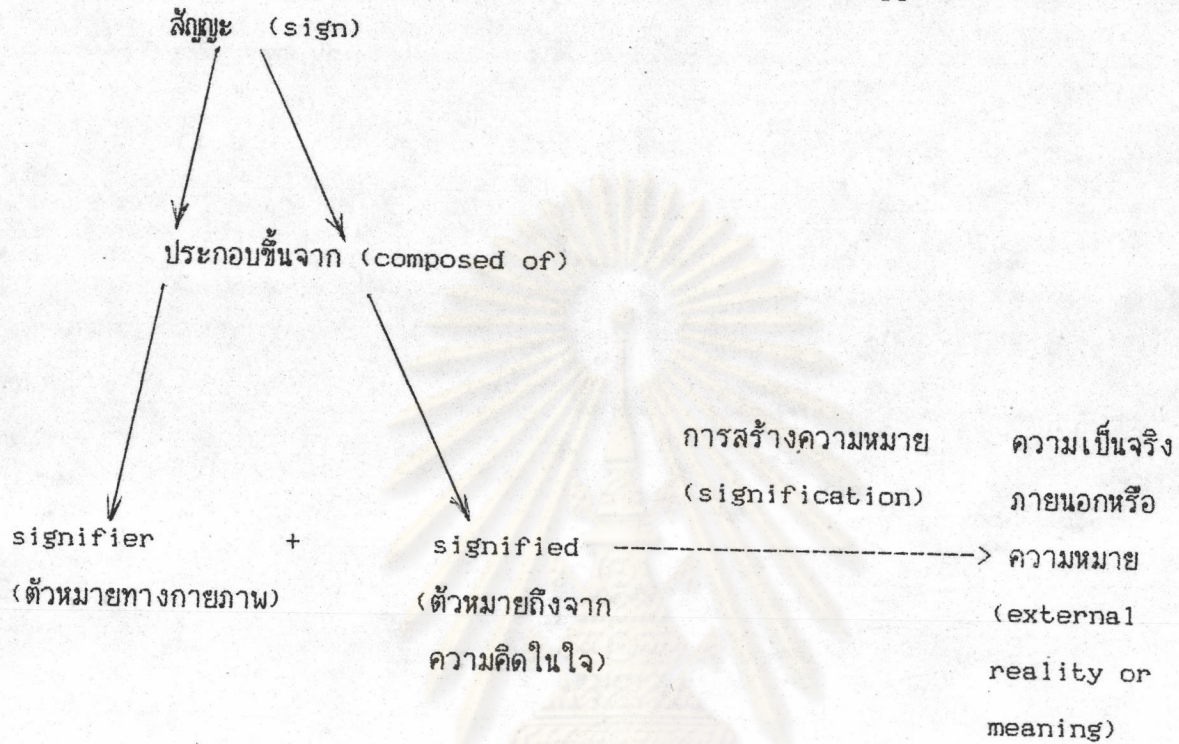
การวิเคราะห์เชิงสัญวิทยาในสมญานามในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาความหมายที่เกิดขึ้นใน 2 ลักษณะ

1. ความหมายถูกสร้างขึ้นมาได้อย่างไร
2. ความหมายถูกถ่ายทอดออกมาได้อย่างไร

การสร้างความหมาย

การศึกษาเชิงสัญวิทยา เป็นการศึกษาที่พยายามทำความเข้าใจในตัวสัญลักษณ์ (sign) กับความสัมพันธ์ (Relations) ภายใต้ระบบที่นำเอาสัญลักษณ์ต่าง ๆ มาผูกรวมเข้าใจด้วยกัน

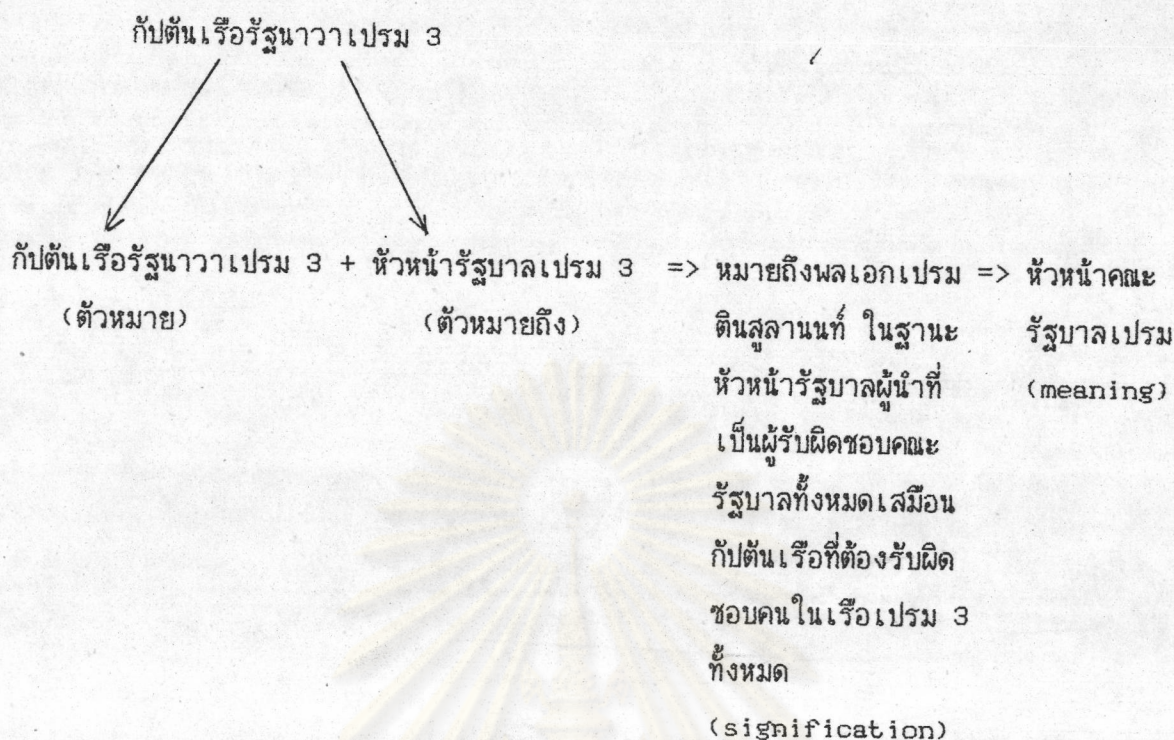
Saussure กล่าวว่า สัญญะนั้นประกอบขึ้นมาจากรูปร่างทางกายภาพ (physical) บวกกับแนวคิดในจิตใจที่เป็นแนวคิดที่สัมพันธ์กับความเป็นจริงภายนอก (external reality) และสัญญะจะมีความสัมพันธ์กับความเป็นจริงได้เฉพาะที่ผ่านไปยังแนวคิดของคนที่จะให้สัญญะนั้นเท่านั้น

องค์ประกอบทางความหมายของ Saussure

ตัวสมญานามแต่ละชื่อที่ปรากฏ หากวิเคราะห์เชิงสัญญะจะพบว่า ประกอบไปด้วย ตัวหมาย (signifier) และตัวหมายถึง (signified) เช่น

สมญานามแต่ละชื่อที่ปรากฏให้เห็นทางหน้าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เมื่อพิจารณาตามการวิเคราะห์เชิงสัญญะวิทยาแล้ว อธิบายได้ว่า การที่ผู้อ่านพบคำว่า "กัปตันเรือรัฐนาวาเปรม 3" ถือเป็นตัวสัญญะคำหนึ่ง ดังแสดงในภาพ

Saussure (อ้างถึงใน ศิริชัย ศิริกายะ และกาญจนา แก้วเทพ 2531 : 183) อธิบายความหมายของสัญญะว่า คือสิ่งที่สัมผัสได้ด้วยอายตนะ (อวัยวะสัมผัสทั้งห้า) และเป็นสิ่งที่คนกลุ่มหนึ่งได้ตกลงใช้สิ่งนั้นเป็นเครื่องหมาย (mark) ถึงอีกสิ่งหนึ่ง ซึ่งไม่ได้ปรากฏอยู่ในสัญญะนั้น เช่น เวลาเราเขียนอักษรคำว่า "ม้า" โดยที่เราหมายถึง "ตัวม้า" จริง ๆ ส่วนที่เป็นเครื่องหมาย(ตัวอักษรเขียนคำว่า "ม้า") นี้เรียกว่า "ตัวหมาย" (signifier) ส่วนตัวม้าจริง ๆ เรียกว่า "ตัวหมายถึง" (signified) กระบวนการนี้ทั้งหมดเราเรียกว่า "การสร้างความหมาย" (signification) ดังนั้นตัวหมายของ Saussure ก็คือ จินตภาพของสัญญะที่เรารับรู้ได้จากรูปรอยบนกระดาษหรือเสียงที่ได้ยิน ส่วนตัวหมายถึง เป็นความคิดในใจที่มันอ้างถึง ซึ่งความคิดในใจนี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นร่วมกันของสมาชิกในสังคมเดียวกันทั้งหมดที่ใช้ภาษาเดียวกัน

กล่าวได้ว่า แบบจำลองอธิบายสัญญะของ Saussure เรื่องความหมายของตัวหมายถึงจึงเป็นความคิดในจิตใจที่เป็นตัวแบ่งแยกความเป็นจริงออกเป็นหมวดหมู่ที่สามารถเข้าใจได้ ซึ่งขอบเขตระหว่างหมวดหมู่อันหนึ่งอันใดหรืออื่น ๆ เป็นผลผลิตของมนุษย์ชาติที่ไม่ได้เกิดขึ้นตามธรรมชาติ แต่ถูกกำหนดขึ้นมาโดยวัฒนธรรมที่มีคนเป็นเจ้าของ ตัวหมายถึงจึงเป็นส่วนหนึ่งของภาษาหรือระบบสัญญะที่วัฒนธรรมหนึ่งใช้สื่อสารกันและกัน

คำว่า "กัปตันเรือรัฐนาวาเปรม 3" จึงเป็นภาษาที่แสดงถึงแนวความคิดของผู้สร้างคำนี้ขึ้นมา เพื่อให้สื่อความกับผู้อ่านของตน ซึ่งผู้อ่านจะเข้าใจสมญานามคำนี้ได้จะต้องเป็นผู้ที่ติดตามงานเขียนของผู้ตั้งชื่อนี้มาโดยตลอด

คำว่า "ไอ้หมัดมรณะ" เป็นสมญานามอีกตัวหนึ่งที่สามารถแบ่งแยก "ตัวหมาย" และ "ตัวหมายถึง" ของผู้ตั้งชื่อนี้ได้ ดังนี้

"หมัด" เป็น "ตัวหมาย" (signifier) ที่แสดงให้เห็นเป็นสัญลักษณ์ทางกายภาพ และเป็น การแสดงพฤติกรรมของผู้เป็นข่าว

"มรณะ" เป็น "ตัวหมายถึง" ที่ผู้ตั้งชื่อมีแนวความคิดในใจที่จะสื่อไปยังผู้อ่านต่อมาว่า หมัด ของผู้เป็นข่าวนั้นมีลักษณะเป็นอย่างไรในความรู้สึกของผู้เขียน

เมื่อนำคำ "ไอ้หมัดมรณะ" มาแสดงต่อผู้อ่าน จึงเป็นการสร้างความหมายจากองค์ประกอบ ทั้งสองที่ปรากฏอยู่

จะเห็นได้ว่า "ไอ้หมัดมรณะ" หากไม่นำคำว่า "หมัด" และ "มรณะ" มาผูกรวมกันเป็น "ไอ้หมัดมรณะ" ผู้อ่านก็จะไม่สามารถเข้าใจคำนี้ได้ Saussure ยังได้เสนอเพิ่มเติมว่า ตัวความคิดในใจ (concept) ที่เป็นตัวสร้างตัวหมายถึงขึ้นมา นั้น จะมีความหมายได้ก็ต่อเมื่อมีความสัมพันธ์ (relation) กับสิ่งอื่น โดยเฉพาะในความสัมพันธ์เชิงปฏิเสธ หรือในทางตรงกันข้าม ซึ่งความสัมพันธ์นี้เป็นแนวทางการศึกษาความหมายที่มีลักษณะแตกต่างกันเป็น 3 ลักษณะ

Synchronic เป็นการมองหารูปแบบของความตรงกันข้ามด้วยการศึกษาในตัวแบบหรือรูปแบบ (Paradigmatic Structure) ซึ่งเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ที่อยู่ภายในองค์ประกอบทั้งสองอันเป็น ความสัมพันธ์ที่ทำให้กำเนิดความหมายบนเหตุผลที่ว่าความหมายตั้งอยู่บนฐานของความสัมพันธ์ที่กำหนดขึ้น และ ความสัมพันธ์ที่สำคัญที่สุดคือความตรงกันข้าม

John Fiske (1982 : 91 - 94) อธิบายว่าตัวแบบ (Paradigm) เป็นกลุ่มของรูปแบบ (form) ที่มีการเลือกภายในกลุ่มจะประกอบไปด้วยรูปแบบต่าง ๆ ที่แยกออกเป็นหน่วยย่อย ซึ่งแต่ละ หน่วยย่อยมีโอกาสที่จะถูกเลือกออกมาเป็นตัวหมายแต่ละตัวนั่นเอง เช่น กลุ่มของเฟอร์นิเจอร์ก็จะ ประกอบไปด้วย แบบของเก้าอี้ชนิดต่าง ๆ ที่เป็นแบบเก้าอี้มีพนักหรือไม่มีเก้าอี้กลม เหลี่ยม, เตียง จะมีแยกเป็นเตียงเดี่ยว เตียงคู่, เตียงกลม เตียงเหลี่ยม ฯลฯ ทั้งเตียงและเก้าอี้ต่างก็มีความสัมพันธ์

กันภายในกลุ่มของเฟอรันิเจอร์ด้วยกัน ซึ่งในการสร้างความหมายแบบ Paradigmatic Structure ก็คือ ตัวหมายของเก้าอี้ (หน่วยย่อยของเฟอรันิเจอร์ที่เลือกมา) จะมีความหมายต่อเมื่อมันไม่ได้เป็น เตียง ซึ่งจะทราบว่าเป็นเก้าอี้ก็เพราะมีความสัมพันธ์อยู่กับเตียง ซึ่งเป็นหน่วยย่อยของเฟอรันิเจอร์ เหมือนกัน แต่ไม่ได้ถูกเลือกขึ้นมาความหมายของหน่วยย่อยที่เราเลือกขึ้นมา จึงขึ้นอยู่กับหน่วยย่อย ที่ไม่ได้ใช้ ซึ่งก็คือความตรงกันข้ามนั่นเอง

ดังนั้น ลักษณะพื้นฐาน 2 ประการของ paradigm ก็คือ หน่วยย่อยทั้งหมดของตัวแบบ จะต้อง มีลักษณะที่เป็นตัวของตัวเองและต้องมีลักษณะร่วมกันภายในของหน่วยย่อยนั้น เช่น เก้าอี้ก็จะมีลักษณะ เฉพาะของมันที่จะบอกว่ามันเป็นเก้าอี้ และต้องมีลักษณะร่วมกันระหว่างความเป็นเก้าอี้เหมือนกันภายใน กลุ่มเก้าอี้คือ แม้จะเป็นเก้าอี้มีพนักหรือไม่มี มันก็มีขาและส่วนที่จะรองรับน้ำหนักเหมือนกัน ประการที่ สองแต่ละหน่วยย่อยจะต้องมีความโดดเด่นของแต่ละหน่วยย่อยของมันที่ทำให้เห็นความแตกต่างระหว่าง หน่วยย่อยแต่ละหน่วย เช่น เก้าอี้จะต่างจากเตียง เป็นต้น

Synchronic จึงเป็นการศึกษาตัวบท (text) โดยพิจารณาถึงความสัมพันธ์ที่เกิดจากตัว สัญญะต่าง ๆ ที่มีอยู่ในตัวบท ซึ่งเป็นการค้นหารูปแบบ (pattern) ของคู่ตรงกันข้ามที่ซ่อนอยู่ในตัว text

Diachronic เป็นวิธีเข้าถึงความหมายที่มุ่งศึกษาความเชื่อมโยงของเหตุการณ์ (syntagmatic structure) ที่อยู่ในเนื้อหานั้น ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงแต่ละหน่วยย่อยของตัวแบบ (paradigm) นั้นเอง ความสัมพันธ์ระหว่างเก้าอี้และเตียงในตัวแบบคือการเชื่อมโยง (syntagmatic) หรือประโยคเป็นการเชื่อมโยงระหว่างคำต่าง ๆ ที่ถูกเลือกขึ้นมาเรียบร้อยให้เป็นประโยคนั้นเอง

Diachronic จึงเป็นแนวทางที่เน้นไปที่การโยงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเข้าไว้ด้วยกัน จนสามารถสื่อความได้ และยังมีผลต่อการสร้างความหมายให้กับผู้รับสาร กล่าวคือ ข้อเท็จจริงเกิดจาก การตกแต่งของผู้สื่อความนั่นเอง

Code Berger (1984 : 31) เสนอว่า ระบบ (code) เป็นสิ่งที่สร้างขึ้นเพื่อคุมความ ประพฤติของมนุษย์ หรือให้ปฏิบัติตาม ซึ่งเกิดจากการรวบรวมกฎเกณฑ์หรือข้อบังคับของสังคม (social convention) ที่บอกเราว่าอะไรควรทำ หรือไม่ควรทำในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็น ประสพการณ์ด้านวัตถุนิสัยที่มนุษย์มีความสัมพันธ์กับโลก ที่เป็นโครงสร้างเกิดขึ้นในใจของคนเรา แล้ว ส่งผลกระทบต่อแนวทางการแปลงความหมายของสัญลักษณ์ (symbolic) โครงสร้างแฝงเร้น (code) มีลักษณะเฉพาะชัดเจนจนสามารถมองเห็นได้และมีหลายประเภท เช่น เครื่องหมายที่เป็นอาณัติ

สัญญาณโปรแกรมดำเนินงานทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงวิธีการดำรงชีวิตของบุคคล ได้ด้วยการทำหน้าที่ทางด้านการสื่อสาร และทางสังคมด้วยการถ่ายทอดผ่านสื่อหรือช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสม

การศึกษาระบบ (code) ที่ปรากฏอยู่ในสื่อมวลชนเป็นการศึกษาถึงอะไรที่สื่อมวลชน "หมายถึง" อันเป็นตัวกำหนดมรดกทางความรู้ของผู้รับสาร ซึ่งในการถอดความจำเป็นต้องอาศัยประสบการณ์ของผู้รับสารด้วย ภายใต้วัฒนธรรมเดียวกันของทั้งสองฝ่าย

คำว่า "ไอ้หมัดมรณะ" จึงเป็นคำที่ถูกนำมาผูกกรวมกันของผู้เขียนที่จะอธิบายทั้งลีลาการชกของนักมวยผู้นี้ว่า เป็นนักชกที่มีฝีมือดี มีหมัดชกที่น่าเกรงขาม หมัดมรณะ จึงเป็นรูปแบบของการชกที่ใช้มือ ไม่ได้ใช้เท้าเตะ และเป็นการชกที่ไม่ใช่การออกหมัดชกแบบธรรมดาเบา ๆ แต่เป็นการชกที่รุนแรงหมัดกับลีลาการชกที่รุนแรงจนได้ชื่อว่าหมัดมรณะ จึงเป็นหน่วยย่อยของการชกที่มีลีลาแตกต่างกัน ซึ่งตรงข้ามกับหน่วยย่อยอื่น ๆ ที่ใช้เท้าเตะ ใช้ศอกตีคู่ต่อสู้ การจะเข้าใจว่าเป็นหมัดมรณะได้เมื่อมันมีลักษณะต่างไปจากการชกกลม ชกหน้า หรือต่างไปจากการเตะก้านคอ

ส่วนคำว่า "กัปตันเรือรัฐนาวาเปรม 3" ก็เช่นเดียวกัน คำว่า "กัปตันเรือ" มีความสัมพันธ์อยู่กับคำอื่น ๆ ที่อธิบายได้เช่นเดียวกันว่า "หัวหน้าทีม" "ผู้นำ" หรือ "ผู้รับผิดชอบ" ที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับ "ลูกเรือ" "ลูกน้อง" หรือ "ผู้ตาม" ความสัมพันธ์ของคำที่นำมารวมกันเป็น "กัปตันเรือรัฐนาวาเปรม 3" จึงสามารถอธิบายได้ว่าหมายถึงอะไร

อย่างไรก็ตามทั้งคำว่า "ไอ้หมัดมรณะ" หรือ "กัปตันเรือรัฐนาวาเปรม 3" จะสามารถเข้าใจได้จะต้องมีการตกลงหรือทำความเข้าใจเป็นระบบเดียวกันว่า หมัดคืออะไร, มรณะหมายถึงอะไร หรือ "กัปตันเรือ" "รัฐนาวาเปรม 3" คืออะไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนที่อยู่ในสังคมหรือวัฒนธรรมเดียวกันเท่านั้นจึงจะสามารถเข้าใจได้ตรงกัน กล่าวคือตัวผู้ตั้งชื่อจะเป็นผู้ถ่ายทอดความหมายนี้ ผู้อ่านจะต้องทราบความหมายที่ได้จากการใช้ภาษาเดียวกับผู้เขียน ดังที่ ชูพงศ์ มณีน้อย กล่าวว่า ความหมายที่เกิดขึ้นเป็น concept ที่อยู่ในใจของผู้ตั้ง

จึงกล่าวได้ว่า "เนื้อหา" ไม่ใช่ตัวกำหนด "ความหมาย" แต่เกิดจาก "ความสัมพันธ์" ที่อยู่ในตัวระบบสัญญาณ ดังนั้นตัวหมาย (signifier) จะสร้างความหมายได้ ความสัมพันธ์ระหว่าง signifier และ signified ต้องมีลักษณะที่ไม่ตายตัว และจำเป็นต้องมีการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากความสัมพันธ์ที่มี ระบบ (code) เป็นตัวช่วยให้การตีความหมายเป็นไปด้วยดี

นอกจากนี้ในการวิเคราะห์เชิงสัญญะในภาษาที่ปรากฏในตัวบท (text) จะพบว่า "กัปตันเรือ รัฐบาลาเปรม 3" หากมองกันเฉพาะตัวสัญญะที่ปรากฏทางกายภาพแล้ว จะเห็นว่าเป็นคำที่ไม่แสดงความหมายตามลายลักษณ์อักษร เพราะเป็นการกล่าวถึงหัวหน้ารัฐบาลเปรม 3 ทำไม่ต้องเอาเข้าไปเกี่ยวกับ "กัปตันเรือ" ในการวิเคราะห์เชิงสัญญะนี้จำเป็นต้องแยกเนื้อหาออกจากรูปลักษณ์ (Form) ชั่วคราว โดยมุ่งเน้นไปที่ตัวระบบของสัญญะที่ประกอบขึ้นมาเป็นตัวบท (text) จากคำว่า "กัปตันเรือ รัฐบาลาเปรม 3" จึงสามารถมองเห็นความหมายที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ทางสังคมของคณะรัฐบาลชุดนี้ หรือแม้แต่ทัศนคติของคนเขียนได้อย่างชัดเจน

ทั้งนี้หากนำการวิเคราะห์ตัวสัญญะตามวิธี Diachronic มาอธิบายการสร้างความหมายของสมญานามต่าง ๆ จะพบว่า การที่สมญานามต่าง ๆ ไม่ว่าจะ เป็น "สิทธิ์ลมเย็น" "อีกคิวซัง เนรน้อย เจ้าปัญญา" "ปลาทุ" หรืออื่น ๆ ที่ความหมายไม่ได้เป็นไปตามสัญญะที่มีรูปลักษณ์ปรากฏนั้น เกิดจากการที่ผู้เขียน หรือโกหกหนังสือพิมพ์ ผู้อยู่ในเหตุการณ์หรือเป็นผู้ถ่ายทอดเหตุการณ์จากที่พบผู้ผู้อ่าน โยงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นไว้ด้วยกัน จนสามารถอธิบายหรือชี้นำผู้อ่านให้ทราบได้ว่าทำไมพลเอกสิทธิ์ เศวตศิลา จึง "ลมเย็น" หรือทำไม พลเรือเอกอมร ศิริกายะ จึงเป็น "ปลาทุ" ซึ่งผู้อ่านจะสามารถเข้าใจความหมายที่แฝงอยู่ในสัญญะนี้ได้ จำเป็นจะต้องติดตามและอ่านตัวบทของผู้เขียนคนนี้ตลอดเวลา และสม่ำเสมอ หากไม่เคยอ่านมาก่อนคำว่า "ปลาทุ" จะไม่สามารถเข้าใจได้เลย

สมญานามต่าง ๆ ที่ปรากฏทั้งหมด จึงจำเป็นต้องอาศัยบริบทหรือการโยงเหตุการณ์ของผู้เขียนกับผู้อ่านให้สอดคล้องกัน ทั้งสองฝ่ายจึงจะสามารถสื่อสารกันอย่างเข้าใจได้ ดังนั้น สมญานามคำต่าง ๆ จะมีคำอธิบายได้แตกต่างกันในแต่ละชื่อที่ปรากฏ โดยเฉพาะบุคคลที่ได้รับสมญานามหลายชื่อ เช่น พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ได้รับทั้งสิ้น 39 ชื่อ หรือ มรว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้รับ 31 ชื่อ และคนอื่น ๆ ผู้อ่านจะเข้าใจความแตกต่างของแต่ละชื่อได้ ก็ต่อเมื่อได้ทำความเข้าใจเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่ได้รับสมญานามที่ผู้เขียนหรือนักหนังสือพิมพ์กำหนดไว้ในสมญานามแต่ละชื่อนั้นเอง

ดังนั้นลำดับก่อนหลังของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในการให้ชื่อหรือสมญานามแต่ละชื่อของบุคคลคนเดียวกัน จึงมีความสำคัญอย่างมาก ในบทนี้ผู้วิจัยได้นำสมญานามของ มรว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ที่ได้รับทั้งหมด 31 รายชื่อ มาอธิบาย ประกอบ ดังต่อไปนี้

สมญานามที่ มรว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้รับมีดังนี้

1. "หม่อมน้อง"
2. "ท่านชื่อเบ็ดคึกฤทธิ์"

3. "ชื่อแป๊ะคิกฤทธิ"
4. "มังกรชราสวนพลู"
5. "หม่อมป้า"
6. "เจ้าพ่อสวนพลู"
7. "ชื่อแป๊ะชตลก"
8. "สิงห์สวนพลู"
9. "คุณชายสวนพลู"
10. "โชนใหญ่"
11. "มังกรมขาว ซอยสวนพลู"
12. "ชื่อแป๊ะชรา"
13. "คุณป้า"
14. "ท่านผู้หญิงซอยสวนพลู"
15. "เทพธิดาวัยเด็ก"
16. "แม่พลอย"
17. "หม่อมแสน"
18. "เฒ่าคิกฤทธิ"
19. "คุณย่าคิกฤทธิ"
20. "ท่านป้า มรว.คิกฤทธิ"
21. "ป้าคิกฤทธิ"
22. "มังกรเฒ่าสวนพลู"
23. "บ๊องป้า"
24. "อาจารย์เฒ่า"
25. "พงษ์ท่านชื่อแป๊ะ"
26. "ผู้เฒ่า"
27. "ปรีมาจารย์"
28. "เต้าหยินคิกฤทธิ"
29. "ท่านกงจื้อ"
30. "คนแก่สวนพลู"
31. "มหาบุรุษคิกฤทธิ"

เห็นได้ว่า สมญานามแต่ละชื่อมีความหมายหลากหลายแตกต่างกันไปตามเหตุการณ์ที่ มรว.คิกฤทธิ ปราโมช มีส่วนเกี่ยวข้อง และสมญานามแต่ละชื่อเป็นชื่อที่บ่งบอกถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงแตก

ต่างกันออกไป และมีผลต่อการสร้างความหมายแก่ผู้อ่านอย่างมาก กล่าวคือ ในช่วงแรกที่ได้รับสมญานามว่า "หม่อมบัว" เหตุการณ์ที่บ่งบอกลักษณะเกี่ยวกับ มรว.คึกฤทธิ์ ก็คือ ความเป็นหม่อมราชวงศ์อายุมาก และจู้จี้เหมือนผู้หญิง ต่อเมื่อเวลาเปลี่ยนไปและมีเหตุการณ์ใหม่เกิดขึ้นเกี่ยวกับ มรว.คึกฤทธิ์ ปราโมช คือ เป็นผู้มีบทบาทต่อการวางตัวนักการเมืองที่จะเป็นรัฐมนตรี จึงเป็นบุคคลสำคัญที่จะชี้นำพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ได้ สมญานามก็เปลี่ยนไป เป็น "แม่พลอย" นักข่าวหรือผู้ตั้งชื่อ "แม่พลอย" ก็จะใช้ "แม่พลอย" เป็นตัวกำหนดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้อ่านทันที ซึ่งในช่วงเวลาที่ มรว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้รับชื่อ "แม่พลอย" การจะเข้าใจคำว่า "หม่อมบัว" อีกครั้งจำเป็นที่ผู้อ่านจะต้องย้อนศึกษาหรือทำความเข้าใจกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมาแล้วในตอนต้น เหล่านี้แสดงให้เห็นถึงการสร้างความหมายในใจของผู้สร้างที่ให้ความหมายไว้ในลักษณะแต่ละชื่อ

จึงกล่าวได้ว่า สมญานามแต่ละชื่อมีตัวชี้ (Index) กำกับอยู่ให้เห็นความแตกต่างในแต่ละชื่อ ซึ่งการสร้างความหมายตามเหตุการณ์ที่ผู้เขียน ลำดับขึ้นมาเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องซึ่งกันและกันและเป็นข้อเท็จจริงที่ได้จากการติดต่อ ตกแต่ง (Edit) ของผู้เขียนที่ได้จากแนวคิดในใจของผู้ตั้งที่จะสื่อความต่อผู้อ่านนั่นเอง

การถ่ายทอดความหมาย

ภายใต้ความสัมพันธ์ของตัวลักษณะ ที่นำมารวมกันเป็นคำ เป็นประโยคภายในระบบ หรือโครงสร้างแฝงเร้นที่ยอมรับกันแตกต่างกันไปตามลักษณะชุมชน หรือสังคมนั้น โดยเฉพาะตัวสมญานามที่ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์มาแล้วตั้งแต่ต้น เห็นได้ว่า สมญานามทุกตัวที่พบ ผู้เขียนไม่ได้ถ่ายทอดความหมายไปยังผู้อ่านแบบตรงตามตัวอักษร และมีอยู่จำนวนมาก เช่น

"กัปตันเรือรัฐนาวาเปรม ๓ "

"ปลาทุ"

"สิทธิ์ลมเย็น"

"อีกิวซังเนรน้อยเจ้าปัญญา"

"สิงห์ตาฟาง"

ฯลฯ

หากนำความสัมพันธ์แบบ Diachronic มาอธิบายพบว่า ในแต่ละชื่อมีเหตุการณ์เกี่ยวข้องกับชื่อแตกต่างกันออกไป โดยผู้เขียนคือผู้ถ่ายทอดด้วยวิธีการใช้คำแบบประหยัดคำ แต่ได้ความ

ตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้น เช่น "ปลาทุ" เป็นการให้ความหมายกับผู้อ่านว่า หมายถึง ผลเรือเอกอมรศิริกายะ นายทหารกองทัพเรือที่มีรูปร่างเล็ก เปรียบเสมือน "ปลาทุ" ที่อยู่ในทะเลกว้างได้ทั้งที่มีตัวเล็ก

การวิเคราะห์เชิง Diachronic จึงเป็นการแสดงถึงความสัมพันธ์ของคนกับเหตุการณ์เท่านั้น โดยที่ยังไม่ได้กล่าวถึงการส่งผ่านความหมายที่ผู้เขียนส่งไปยังผู้อ่านที่เป็นผู้รับสารนี้ ซึ่งลักษณะหนึ่งของการใช้ความตรงข้ามแสดงความสัมพันธ์ภายในโครงสร้างของภาษาแล้วทำให้เกิดความหมายขึ้นมาใน Strauss (อ้างถึงใน Berger : 31) อธิบายว่าส่วนหนึ่งเกิดจากการใช้ภาษาของผู้เขียนด้วยการใช้ความเปรียบหรือภาพพจน์ (Rhetoric language) และถือเป็นกลวิธีที่สุทธีวงศ์ พงษ์ไพบูลย์ (2525 : 5) กล่าวว่า เป็นกลวิธีการใช้ภาษาด้วยการเลือกถ้อยคำ หรือใช้กลวิธีการกล่าวอย่างแยบผล เพื่อให้คำน้อยคำสรุปสาระ หรือให้สรรพสิ่งที่กว้างลึกเป็นรูปคำที่ใช้ หรือทำสิ่งที่เข้าใจยากให้เข้าใจง่าย ทำสิ่งที่สัมผัสไม่ได้ให้สามารถสัมผัสได้ หรือทำให้ข้อความนั้นกินใจ ชวนคิดชวนจำ

กลวิธีการใช้ความเปรียบหรือภาพพจน์ มักเป็นภาษาหรือสำนวนที่มีความหมายไม่ตรงตามตัวหนังสือ ทำให้ผู้อ่าน ผู้ฟังเกิดจินตภาพ (image) หรืออารมณ์บางอย่างได้ดีกว่าการใช้ภาษาอย่างตรงไปตรงมา

Jakobson (อ้างถึงใน John Fiske : 96-98) เรียกตัวที่บทบาทที่จะให้ความหมายสิ่งที่ถูกอ้างอิงว่า อุปมาอุปมัย (metaphor) และนามนัย (metonym)

อุปลักษณ์ (Metaphor) เป็นลักษณะการแทนสิ่งหนึ่งในอีกสิ่งหนึ่งที่เน้นจากความคุ้นเคยในความไม่คุ้นเคย เช่น เมื่อเราพูดว่า "เรือแล่นฝ่าคลื่นน้ำ" ในความเป็นจริงก็คือตัวฝ่าคลื่นน้ำ คือใบพัดไม่ใช่ตัวเรือทั้งหมดแต่เวลาพูดเราคุ้นเคยกับคำว่า เรือมากกว่า จะพูดถึงใบพัดในการแทนสิ่งหนึ่งในอีกสิ่งหนึ่งจะดำเนินไปภายในตัวแบบ (paradigm) ของมัน เนื่องจากในการแทนที่จะต้องมีลักษณะร่วมที่คล้ายกันอยู่ภายในตัวแบบเดียวกันนั่นเอง แต่กระนั้นก็จำเป็นต้องมีความแตกต่างกันเพียงพอที่จะนำมาเปรียบเทียบ การอุปมาอุปมัยจะถูกนำมาใช้มากในภาษาโฆษณา เช่น น้ำตก และหญ้าที่เขียวขจี จะนำมาแทนที่สินค้าที่เป็นบุหรี่ยี่ห้อเมนทอล เป็นต้น

ลักษณะของอุปลักษณ์ Metaphor ที่ใช้กันมากคือ (เปรียบเหมือน) Simile เนื่องจากเป็นการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างของสองสิ่งด้วยวิธี (เปรียบเทียบเหมือน) analogy เช่น ความรักของฉันเหมือนกุหลาบแดง" เป็นต้น

ในการใช้ภาษาแบบอุปมาไม่จำเป็นต้องตั้งอยู่บนความเป็นจริงเสมอไป แต่ต้องใช้การจินตนาการเข้ามาใช้ในการทำความเข้าใจ เพราะบางครั้งการใช้อุปมาอาจให้ความรู้สึกเหนือความเป็นจริง

นามนัย (Metonymy) เป็นการเลือกส่วนหนึ่งของ "ความเป็นจริง" (reality) แทนที่ทั้งหมดของสิ่งที่กล่าวถึง ซึ่งดำเนินไปภายใต้ความสัมพันธ์ที่อยู่ในระดับเดียวกัน โดยการเชื่อมประสานกัน (syntax) ซึ่งนามนัยจะทำหน้าที่เป็นตัวชี้ (indexically) ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของอะไรที่มัน เป็นอยู่ที่ต่างไปจากตัวชี้ทางธรรมชาติ เช่น คว้นเป็นตัวชี้ของไฟ เนื่องจากนามนัยเกิดจากการรวบรวมที่ได้จากการใช้ความรู้สึกเข้าไปเกี่ยวข้องกับ ในภาษาสื่อมวลชน ปรากฏภาษาแบบนามนัยอยู่เสมอ เช่น เมื่อพูดถึง โคมะเซียว โคมแดง หมายถึงสถานบริการทางเพศ ในขณะที่ภาพยนตร์ การกวาดคลอง ให้เห็นตั้งแต่ภาพศีรษะหญิงนอนอยู่ข้างกองเศษเงินกระจัดกระจายข้างหมอน เป็นนามนัยของโสเภณี เป็นต้น

วิธีการแบบนามนัย เป็นการแสดงความสัมพันธ์ในลักษณะ ประสานสัมพันธ์ (association) ที่เน้นให้เห็นว่าคนเราทุกคนมีระบบ code ที่แฝงเร้นติดตัวอยู่ตลอดเวลา

ในการวิเคราะห์การส่งผ่านความหมายของสมญานามทั้งหมดที่พบ สามารถอธิบายตามแนวทางการวิเคราะห์ของ Jakobson ได้ว่า มีการนำวิธีการใช้ภาษาความเปรียบแบบอุปลักษณ์ และนามนัยมาใช้จำนวนมาก ดังนี้

ความเปรียบแบบอุปลักษณ์ (Metaphor) เป็นภาษาความเปรียบที่พบเห็นมากที่สุด กล่าวคือ เป็นลักษณะการใช้การเปรียบกับสิ่งสองสิ่งที่เหมือนกัน ซึ่งในสมญานามบุคคล ผู้เขียนจะเปรียบบุคคลในข่าวให้มีลักษณะเหมือนกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยไม่จำเป็นต้องมีคำว่าเหมือน เป็น รวากับ มาเชื่อมคำหรือประโยคเหมือนกับความเปรียบแบบอุปมาอุปมัย (Simile) ซึ่งสมญานามเกิดจากความคิดรวบยอดที่เปรียบเทียบแบบสำเร็จรูปของนักหนังสือพิมพ์ จัดอยู่ในความเปรียบแบบอุปลักษณ์มากกว่าอุปมาที่ต้องมีคำเชื่อมประโยคและมีบริบทประกอบจึงจะสมบูรณ์ สมญานามที่จัดอยู่ในความเปรียบอุปลักษณ์ เช่น

สิ่งห้าฟาง = สิ่งห้าฟาง เป็นการเปรียบว่า รัฐมนตรีรอบเป็นคนเก่งเหมือนสิ่งโตที่เป็นเจ้าป่า แต่เป็นสิ่งที่มียายุมากตาฝ่าฟาง

เพลย์บอย = เพลย์บอย เป็นการเปรียบเทียบคนที่ชอบสนุกสนาน ไม่เคร่งเครียด และชอบสนุก

การใช้ความเปรียบแบบนามนัย (Metonymy) คือการที่ผู้ตั้งสมญานามเอ่ยถึงชื่อใดชื่อหนึ่ง แต่มีจุดประสงค์ให้หมายถึงสิ่งอื่น เช่น

ประดู่ชรา หมายถึง พล.ร.อ.อมร ศิริกายะ ไม่ได้หมายถึงต้นประดู่ที่แก่แล้ว
 ถูยงามมีชัย หมายถึง นายมีชัย วีระไวทยะ ไม่ได้หมายถึง ถูยงอนามัย

ลักษณะอื่นของนามนัยที่พบเห็นโดยทั่วไปอีกวิธีหนึ่ง คือ สมพจน์นัย (Synecdoche) ที่เป็นการใช้คำของผู้เขียนด้วยการใช้ส่วนย่อยแทนส่วนใหญ่ หรือในทางกลับกัน

สมพจน์นัย (Synecdoche) ในสมญานามที่พบเป็นการใช้ความเปรียบที่ผู้เขียนกล่าวถึงบุคคลที่เป็นข่าว แต่กล่าวถึงเพียงบางส่วนของร่างกายของบุคคลนั้น โดยมีวัตถุประสงค์ให้หมายถึงทั้งตัวของบุคคลนั้น คือ

เจ้าหนู หวดงาม เป็นการยกอวัยวะส่วนหน้าของ นายตามใจ ช่างโต
 ขึ้นมาเอ่ยถึง แต่ให้หมายถึงทั้งตัวของคนคนนี้
 นายพล แก้มแดง เป็นการกล่าวถึงเฉพาะใบหน้าส่วนแก้มของพลเอกเสริม ณ นคร
 ขึ้นมากล่าวแทนทั้งตัว

นอกจากความเปรียบที่ใช้ส่งผ่านความหมายทั้งสามแบบแล้ว ผู้วิจัยได้พยายามแยกวิธีการส่งผ่านความหมายอื่น ๆ ที่นอกเหนือไปจากวิธีอุปมาอุปมัย นามนัย และสมพจน์นัย ในที่สุดพบว่า ผู้เขียนใช้วิธีส่งผ่านความหมายแบบอติพจน์ (Hyperbole) แบบบุคคลาธิษฐาน (Personification) และแบบปฏิวาทะ (Oxymoron) ดังอธิบายได้ดังนี้

วิธีอติพจน์ (Hyperbole) เป็นการใช้คำที่พูดให้เกินความจริง เพื่อสร้างความสมจริงแบบจริงจัง โดยเน้นความรู้สึกมากกว่าจะเป็นการหลอกลวง สมญานามที่พบส่วนใหญ่เป็นการพูดให้ดูเกินจริงและพบมากในหน้ากีฬา เช่น

"ไอ้หมัดมรณะ" เป็นการเปรียบพลังหมัดนักมวยที่มีความรุนแรงจนสามารถชนะคู่ต่อสู้ได้ โดยไม่ได้หมายความว่า ชกไปแล้วคู่ต่อสู้ตายทันที แต่เป็นการเปรียบถึงความรุนแรง เสมือนเป็นหมัดแห่งความตาย

"ซูเปอร์บ่า" เป็นการเปรียบเทียบความสำคัญของนายกรัฐมนตรี ที่มักทำอะไรก็ได้ เหมือนเป็นปาฏิหาริย์ ซึ่งคนปกติทำไม่ได้เช่นนี้

การใช้ความเปรียบแบบบุคคลาธิษฐาน (Personification) เป็นการสร้างคำที่ทำให้สิ่งที่ไม่ใช่ คนผู้มีชีวิต ซึ่งในภาษาสมญานามพบเพียง 2 ชื่อ คือ

ดาวขโมย = ดาวขโมย เป็นการเปรียบเทียบดวงดาวให้มีชีวิต ด้วยการแสดง กิริยาขโมยทำให้ได้ความหมายใหม่ที่เป็นที่เข้าใจ กันดีในภาษาไทยว่า หมายถึง คนชอบลักขโมย ของผู้อื่น

กระบี่มือเดียว = กระบี่มือเดียว เป็นการเปรียบเทียบ (กระบี่) ให้กินข้าว มือเดียวได้แต่ตั้งใจให้หมายถึง พ.ต.จำลอง ศรีเมือง ที่กินอาหารมือเดียว และเป็นคนใกล้ชิด

การใช้ความเปรียบแบบปฏิวาทะ (Oxymoron) ด้วยการใช้คำที่มีความหมายตรงกันข้ามหรือขัดแย้งกัน มารวมกัน เพื่อให้เกิดความหมายใหม่ สมญานามที่ใช้ความเปรียบแบบนี้มีเพียง 4 ชื่อ คือ

บึก + จี๊ว = พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ
 เดอะบึก + จี๊ว = พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ
 ลิตเติล + บึกแมน = พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ
 คนโต + ตัวเล็ก = นายบรรหาร ศิลปอาชา

การส่งผ่านความหมายของผู้เขียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ทั้ง 6 แบบดังกล่าว คือวิธีที่ใช้เป็นส่วน ใหญ่ในการตั้งสมญานาม โดยมีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ไม่ได้ใช้วิธีการใด ๆ ใน 6 แบบที่กล่าวมา เมื่อ ได้พิจารณาตามข้อดังต่อไปนี้ ส่วนใหญ่จะได้จากชื่อจริง หรือชื่อเล่นที่ไม่จำเป็นต้องนำไปเปรียบเทียบกับ สิ่งใดก็สามารถเข้าใจได้

ไอ้ผ่อง	ตาโหนก	เจ้าหนูตามใจ
จิมโบ้	แซ่แม่	ไอ้เหลียง
แม่	ไอ้ยศ	คุณเปรม
ปรี้นชาลส์	เจ้ายศ	เดอะอึ้ง

ปู่ทองเท็ง	ออ เหลิม	ไอ้ตุ๊ก
ไอ้มาด	ไอ้ปิง	ไอ้เอง
ไอ้ก้อย	ชื้อป่า	ทันบุญชู
ไอ้ก้อง	ไคว่ตงหมง	มิสทมยันตี
คุณโหนก		
กิมหลอ	รัฐมนตรีอบอ๊อบ	แม็กกี้
คุณตุ๊ก	ตั้งฮั่ว	ปู่บุญเต็ง ทองกระดิ่ง
ไอ้ป้า	ปู่บุญเต็น	เดอะแองค์

นัยยะแห่งความหมาย

จากภาพ องค์ประกอบของสัญลักษณ์ตามแนวคิดของ Saussure การทำความเข้าใจเรื่องความสัมพันธ์ภายในตัวสัญลักษณ์แบบ Paradigmatic และ syntax ยังไม่เพียงพอกับการแสวงหาความสัมพันธ์ระหว่างระบบ (code) กับความเป็นจริง (external reality) ที่เข้ามาเกี่ยวกับ ทั้งนี้ เพราะความเป็นจริงที่เกิดขึ้นจากกระบวนการสร้างความหมายตามแนวคิดของ Saussure นั้นสามารถนำมาโยงความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับสารกับสถานภาพ และวัฒนธรรมที่แฝงอยู่ได้ โดยพิจารณาจากรูปประโยคของคำต่าง ๆ ที่ถูกรวบรวมขึ้นมา สร้างความหมายกับผู้อ่านอย่างไร โดยเฉพาะในรูปของประโยคที่มีความซับซ้อน มีทิศทางทำให้ความหมายอย่างไรบ้าง

จากกระบวนการสร้างความหมายที่ได้กล่าวไปแล้วเห็นได้ว่า ประโยค หรือคำที่ถูกรวบรวมขึ้นมา ส่วนหนึ่งถูกส่งผ่านความหมายด้วยการใช้ความเปรียบที่เป็นวิธีการถ่ายทอดที่อาศัยการใช้ถ้อยคำจำนวนน้อยคำ แต่ให้ความหมายได้มากมาย

Barthes ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับลำดับของการสร้างความหมายที่ได้จากความสัมพันธ์ภายในระบบเป็น 2 ลำดับ คือ

ความหมายนัยตรง (Denotation) เป็นการสร้างความหมายที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างตัวหมาย และตัวหมายถึงภายในตัวสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องอยู่กับความเป็นจริงภายนอก เป็นการสร้างความหมายลำดับแรก จากการมองรูปลักษณ์ภายนอกของสัญลักษณ์แล้วสามารถเข้าใจความหมายของสัญลักษณ์ได้ทันทีตามนัยยะของสัญลักษณ์นั้น ๆ เช่น สมญานาม "เสี่ยไวยยา" ความหมายที่เกิดขึ้นอันดับแรกจากการพิจารณาตามตัวอักษร ก็คือ เป็นคนร่ำรวยจากการดำเนินกิจการไวยยาสูบ ซึ่งเป็นความหมายที่ผู้ตั้งชื่อ

ตั้งใจให้มีความหมายเช่นเดียวกับที่ผู้รับสารเข้าใจ กล่าวคือ ทั้งผู้ตั้งและผู้อ่านเมื่อเห็นคำว่า "เสียใบยา" สามารถเข้าใจได้ตรงกันทันที

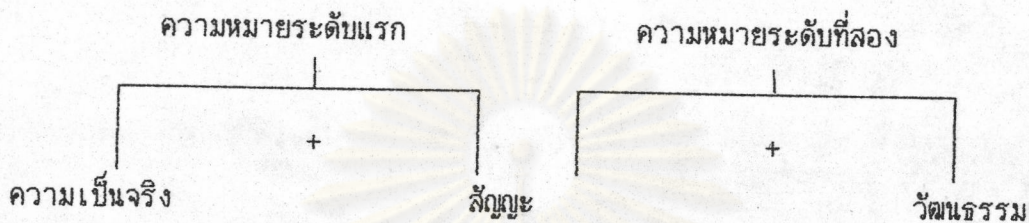
ความหมายนัยประหวัดหรือนัยแฝง (Connotation) เป็นการเข้าใจความหมายที่ซับซ้อนขึ้นจากการสร้างความสัมพันธ์ของสัญญะกับความรู้สึกและอารมณ์ของผู้ใช้ผสมผสานกับค่านิยมหรือวัฒนธรรมสังคม ซึ่งมีลักษณะเป็นการนำตัวเข้าไปตัดสิน Subjective เป็นการสร้างความหมายในลำดับที่ซับซ้อนกว่า Denotation ที่ต้องอาศัยการจินตนาการของผู้อ่าน หรือผู้รับสารด้วยในลักษณะที่มองเห็นสัญญะที่ปรากฏแล้วสามารถโยงไปถึงสิ่งที่แฝงเร้นอยู่ในสัญญะนั้นได้ ดังอธิบายจากตารางเปรียบเทียบดังนี้

	Denotation	Connotation
"โนราชนวนหลิกภัย"	นักแสดงระบำโนราชื่อชนวนหลิกภัย	ให้ความหมายที่แฝงในสัญญะดังกล่าวจากคำว่า "โนรา" ที่มักแสดงกันที่ภาคใต้ของไทย และชนวนหลิกภัยเป็นคนภาคใต้ คำนี้จึงแฝงนัยยะว่า ชนวนหลิกภัยเป็นชาวใต้ไม่ได้เป็นนักแสดงโนราแต่อย่างใด
"สามสี"	หมายถึง สีสามสีตามสีธงชาติ และตามชื่อจริงของผู้เป็นข่าวคือ "ไตรรงค์"	ให้ความหมายแฝงว่าเป็นชื่อห้องสุนัข ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นการเรียกเชิงกระทบกระเทียบในเรื่องการทำงาน

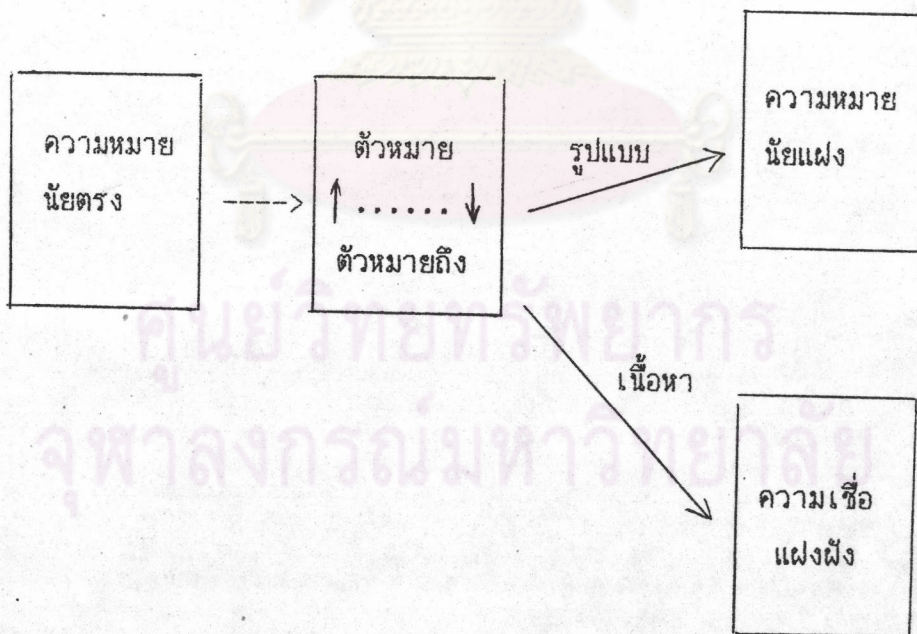
กล่าวโดยสรุปตามคำอธิบายของ Barthes ได้ว่า Denotation (ความหมายนัยตรง) คืออะไรที่แสดงออกโดยมีความหมายตรงตามรูปสัญญะที่ปรากฏ ส่วน Connotation (นัยแฝง) พยายามอธิบายว่า มันปรากฏออกมาเป็นภาพได้อย่างไร ซึ่งเป็นการสร้างความหมายในระดับซับซ้อนที่ต้องอาศัยจินตนาการสูงกว่าความหมายนัยตรงที่เป็นความหมายในระดับผิวที่เข้าใจได้ทันที หรือที่ Barthes กล่าวว่า Denotation คือ ตัวหมายที่ให้ความหมายลำดับแรก ส่วน Connotation เป็นการพยายามเข้าใจความหมายของตัวหมายลึกลงไปอีกระดับหนึ่งถัดจาก Denotation

ความเชื่อแฝงฝัง (Myth) เป็นแนวทางลำดับต่อมาที่ Barthes พยายามอธิบายถึงการเข้าถึงนัยยะแห่งความหมาย ทั้งนี้เพราะ Myth เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม และเป็นคำอธิบายที่สามารถ

เข้าถึงความจริงหรือธรรมชาติได้ เกี่ยวกับความคิดในบางสิ่ง หรือกรอบความคิดต่าง ๆ เป็นลำดับการเข้าใจความหมายที่ลึกกลงไปกว่าความหมายนัยประหวัด (connotation) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในระบบสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางด้านความคิดแนวคิดเรื่องนัยยะแห่งความหมายสามารถแสดงให้เห็นชัดเจน ดังภาพ

ระดับการสร้างความหมายของ Barthes

การสร้างความหมายระดับแรกในระบบสัญลักษณ์ถูกแทรกด้วยค่านิยม และระบบทางวัฒนธรรม

การแทรกคำนิยม ทศนคติ และการนำระบบทางวัฒนธรรมเข้ามาผ่านกับการสร้างความหมายของนักหนังสือพิมพ์ในเรื่องของการสร้างสมญานามต่าง ๆ พบเห็นอยู่เป็นระยะ จากข้อสังเกตดังนี้ การใช้คำว่า "เจ้าพ่อ" นำหน้าชื่อบุคคลในข่าว

ในบทที่ 4 ผู้วิจัยได้นำเสนอลักษณะทั่วไปของสิ่งที่ได้รับสมญานามทั้งหมด และได้พบว่ามีการใช้คำว่า "เจ้าพ่อ" นำหน้าชื่อบุคคลที่เป็นนักธุรกิจ และบุคคลที่ทำผิดกฎหมายและได้รับการจับกุม ซึ่งในบทที่ 5 ผู้วิจัยได้พิจารณาแยกปัจจัยกำหนดสมญานามโดยทั่วไป คำว่า "เจ้าพ่อ" ถือเป็นปัจจัยกำหนดด้านการให้สถานภาพบุคคลในข่าว ซึ่งหากมองตามนัยยะแห่งความหมายแล้ว คำว่า "เจ้าพ่อ" น่าจะเป็นคำที่ช่วยยกสถานภาพบุคคลให้สูงขึ้น เช่น

"เจ้าพ่อแบ๊งก์กรุงเทพ"	"เจ้าพ่อเพชรราม"
"เจ้าพ่อราชทัณฑ์"	"เจ้าพ่อ ทส.ปช." ฯลฯ

นอกจากการใช้คำว่า "เจ้าพ่อ" กับบุคคลที่เป็นนักธุรกิจและข้าราชการแล้ว ยังพบว่ามีการใช้คำว่า "เจ้าพ่อ" กับบุคคลที่ทำผิดกฎหมายบ้านเมืองในกลุ่มของประชาชนทั่วไป คือ

"เจ้าพ่อยาเสพติด"
"เจ้าพ่อหุบผาสวรรค์"

เห็นได้ว่าในคำที่มีการนำหน้าชื่อบุคคลด้วยคำว่า "เจ้าพ่อ" สามารถสร้างนัยยะแห่งความหมายได้แตกต่างกัน กล่าวคือ สามารถให้ความหมายได้ทั้งบวกและลบ คำว่า "เจ้าพ่อ" จึงน่าจะเป็นการถ่ายทอดที่ผู้เขียนใช้ถ่ายทอดไปยังผู้อ่านโดยแฝงความหมายที่ผู้อ่านต้องทำความเข้าใจ และศึกษาความหมายของคำว่า "เจ้าพ่อ" ในทัศนะที่แตกต่างกัน เช่นเดียวกับคำว่า "เสีย" ที่นักหนังสือพิมพ์ใช้นำหน้าชื่อบุคคลอย่างแพร่หลาย ก็เป็นคำที่ต้องเข้าใจแนวความคิดและทัศนะของผู้เขียนที่ตั้งใจสะท้อนสิ่งใดออกมาในสังคมหรือข้อเขียนนั้น

คำว่า "เสีย" เมื่อนำหน้าชื่อบุคคลที่เป็นนักธุรกิจ เช่น "เสียห้องเย็น" , "เสียหูกห้อง" , "เสียเกียรติ" , "เสียเจียง" ฯลฯ เป็นคำที่ผู้เขียนต้องการถ่ายทอดความร่ำรวยของนักธุรกิจเหล่านี้จากการดำเนินการธุรกิจของเขาผู้นั้นโดยตรง แต่เมื่อนักหนังสือพิมพ์ใช้คำว่า "เสีย" กับบุคคลที่เป็นนักการเมือง เช่น "เสียประมาณ" , "เสียบรรหาร" หรือ "เสียโกศล" เป็นอาทิ ความหมายจะเข้าไปในทางตรงกันข้ามคือ เป็นการแสดงนัยยะของความร่ำรวยที่อาจไม่ได้มาโดยตรงอย่างนักธุรกิจทั่วไป เพราะเป็นนักการเมือง (ธงชัย ณ นคร, สัมภาษณ์ 14 มี.ค. 2534)

นอกจากนี้คำว่า "ขงเบ้ง" ที่ใช้เรียกบุคคล 2 คนในบทที่ 4 "ขงเบ้งจิว" และ "ขงเบ้งแห่ง
บรรพชาติไทย" โดยทั่วไปน่าจะต้องการให้ผู้อ่านทราบถึงความสามารถที่น่าชื่นชมของบุคคลคนนั้นว่ามี
สติปัญญาเฉลียวฉลาด ขณะเดียวกันคำคำนี้สามารถที่จะให้นัยยะแห่งความหมายเป็นนัยที่สองว่า เป็นบุคคล
ที่มีลึกลับคมในที่ไม่ตรงไปตรงมาแบบฉลาดแกมโกง (พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ, สัมภาษณ์ 23 ต.ค.
2533)

ลักษณะการใช้คำที่มีนัยยะแฝงในลักษณะดังกล่าวน่าจะเป็นกลวิธีการใช้คำที่นอกจากจะต้อง
อาศัยการทำความเข้าใจความหมายของคำที่ปรากฏตามความหมายโดยทั่วไปแล้ว ทั้งทัศนคติและความคิด
ความเชื่อของผู้ตั้งชื่อเหล่านี้จึงเป็นเรื่องที่จะต้องทำความเข้าใจด้วยอีกส่วนหนึ่ง จึงจะสามารถเข้าใจ
ความหมายของชื่อต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจนมากขึ้น

กล่าวได้ว่าการที่ผู้อ่าน หรือผู้รับสารจะสามารถเข้าใจความหมายที่ผู้เขียนหรือนักหนังสือพิมพ์
กำหนดไว้ภายในสมญานามแต่ละชื่อนั้น จึงเป็นเรื่องของรูปแบบและเนื้อหาที่จะต้องอาศัยการตีความที่ลึกซึ้ง
ทั้งนี้เพราะชื่อที่ปรากฏมิได้นำเสนอในลักษณะพื้นผิวแบบ Denotation เท่านั้น เป็นการแสดงให้เห็นความ
คิด ทัศนคติของผู้ที่ตั้งสมญานามที่มีต่อบุคคลต่าง ๆ ที่เป็นข่าว

สิ่งที่น่าสนใจต่อมาก็คือ การนำเสนอสมญานามที่อาศัยรูปแบบที่ต้องตีความหมายหลายระดับเช่นนี้
ตั้งแต่การใช้ภาษาความเปรียบกับการกระทำของบุคคล เพื่อสร้างความหมายนัยแฝงในระดับต่าง ๆ และ
การสอดแทรกความเชื่อแฝงฝัง (Myth) หรือทัศนคติซ่อนอยู่ภายในสัญลักษณ์ที่เป็นสมญานามแต่ละชื่อ น่าจะ
เป็นวิธีการหลีกเลี่ยงการกล่าวถึงพฤติกรรมหรือชื่อบุคคลโดยตรง โดยเฉพาะชื่อที่ให้ความหมายเชิงลบที่ไม่
สามารถกล่าวหรือเขียนได้อย่างตรงไปตรงมา จากการวิเคราะห์ที่นักหนังสือพิมพ์ใช้วิธีส่งผ่านความหมาย
ด้วยวิธีต่าง ๆ ทั้ง 6 ประเภทดังกล่าว พบว่ามีเพียง 34 สมญานามเท่านั้นที่ไม่ใช้ภาษาความเปรียบ ทั้งนี้
ทั้ง 34 ชื่อต่างก็ได้มาจากชื่อจริง ชื่อเล่น เมื่อพิจารณาเป็นจำนวนที่พบทั้งหมด เป็นส่วนน้อยเพียงประมาณ
7 % เท่านั้น เทียบกับสมญานามที่ใช้กลวิธีส่งผ่านความหมายด้วยวิธีเปรียบเทียบ และให้ความหมายที่ซับซ้อน
มากกว่าที่ตัวสมญานามปรากฏอยู่มากกว่า 90 %

ลักษณะเช่นนี้ Strauss กล่าวว่า เป็นวิธีการซ่อนรูปแบบความสัมพันธ์ของตัวสัญลักษณ์ไว้ในตัวบท
(context) การจะทำความเข้าใจรูปแบบที่ซ่อนอยู่ได้ด้วยการค้นหาตัวระบบ (code) ให้ได้เช่นเดียวกับ
กับการพยายามหาความเชื่อแฝงฝัง (Myth) ที่ซ่อนอยู่ภายในเนื้อหานั้นด้วย

วิธีการหลีกเลี่ยงที่จะไม่กล่าวหาผิดผู้เป็นข่าวโดยตรงเช่นนี้ น่าจะเป็นทางออกที่ดีของสังคมเมือง โดยเฉพาะนักหนังสือพิมพ์ที่จะเสนอข่าวสารใด ๆ ได้โดยไม่ผูกพันกับความผิดที่สังคมใช้กฎหมายปกป้องสิทธิส่วนบุคคลควบคุมสังคมอยู่ ซึ่งถือเป็นเรื่องที่หนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนตระหนักและเข้าใจถึงบรรทัดฐานในเรื่องสิทธิส่วนบุคคลอยู่เสมอ และสอดคล้องกับคำอธิบายแนวทางการตั้งชื่อบุคคลในข่าวของ ชูวงศ์ มณีน้อย ว่า

...ผมมีความรู้สึกมากเลย และบางครั้งเราลามปามมากไป แต่ผมคิดว่าการลามเราลามในระดับหนึ่งแต่ผมไม่เคยเขียนอะไรที่หยาบคาบ โดยหลักแล้วเราเขียนหรือทำอย่างนั้นไม่ได้ ผมเป็นนักหนังสือพิมพ์อาชีพต้องรักษาคุณภาพ แน่แน่นอนเราต้องเล่นบ้างเรื่องนี้ไม่แปลก แม้ฝรั่งเองยังเล่น และเล่นมากกว่าเราด้วย แต่ผมก็มีหลักการของเราอยู่ว่า เราไม่เล่นเรื่องส่วนตัว เพราะมันไม่บังควรใด ๆ ทั้งสิ้น เราจะเน้นแต่เรื่องงาน เช่น บุคลิกคนตัวเตี้ยตัวสูง อย่าง รมต. บรรหาร เราก็ก็นึกถึง "บ๊ิกเตี้ย" หรือ "เสือเตี้ย เมืองสุพรรณ" ซึ่งเป็นเรื่องที่เราเห็น เราจะไม่พูดว่าคนนั้นเขาเป็นอย่างไรในเบื้องหลัง หรือความประพฤติส่วนตัวของเขา เพราะว่าความประพฤติส่วนตัว ไม่ได้ให้ผลบวกลบอะไรกับประเทศชาติ แต่ถ้าเขาทำอะไรไม่ดีในหน้าที่ของเขาที่มีผลเสียต่อประเทศชาติ อันนี้เราต้องว่ากันอีกที เรื่องนี้เรามีมารยาทพอและมีวิจารณ์ภายในการเขียนอยู่แล้ว...

การตำรางและการสิ้นสุดของความหมาย

การวิเคราะห์การตำรางอยู่และการสิ้นสุดของความหมายนี้ ผู้วิจัยพยายามศึกษาวิเคราะห์จากสิ่งที่เป็นข่าว และปรากฏสมญานามอยู่ในแต่ละบุคคล แต่ละสิ่งอย่างไร โดยมุ่งพิจารณาไปที่ปริมาณของสมญานามที่พบทั้งหมด หลังจากการศึกษาโดยละเอียด พบว่าเงื่อนไขของการคงอยู่ และการสิ้นสุดของความหมายเกิดจากความเกี่ยวพันใน 3 ลักษณะ คือ

- เกี่ยวพันกับสิ่งที่เป็นข่าวทั้งที่เป็นบุคคล และไม่ใช่มบุคคลดังกล่าวไปแล้วในบทที่ 4
- บทบาทของสิ่งที่ได้รับสมญานามมีต่อสังคม
- ระยะเวลาของการเป็นข่าวของสิ่งที่เป็นข่าวนั้น

เงื่อนไขทั้งสาม ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ถึงการคงอยู่และการสิ้นสุดของความหมาย ดังจะอธิบายโดยละเอียดพร้อมกรณีตัวอย่างจากสิ่งที่ได้รับสมญานามโดยละเอียด โดยมีข้อตกลงว่าผู้วิจัยยกกรณีตัวอย่างจากกลุ่มผู้ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนที่เป็นบุคคลที่ให้ความเห็นร่วม เรื่องผลกระทบที่บุคคลนั้นได้รับภายหลังได้รับสมญานามแต่ละชื่อตั้งจะกล่าวต่อไปในบทที่ 7 เป็นอันดับแรก

ในบทที่ 4 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของสมญานามที่ศึกษาทั้งหมด พบว่า บุคคลคือ เป้าหมายในการตั้งสมญานามของนักหนังสือพิมพ์ ซึ่งสันติ วิริยะรังสฤษฎ์ ให้เหตุผลว่า

... สิ่งที่จะถูกนำมาตั้งชื่อต้องเป็นสิ่งที่อยู่ในความสนใจของประชาชน ผู้อ่านโดยเน้นหลักที่ต้องเป็นบุคคล และจะต้องเป็นบุคคลแห่งสังคม (public figure) ที่เกี่ยวพันอยู่กับผลได้เสียของประชาชนส่วนใหญ่ กล่าวคือเป็นบุคคลที่สังกัดสถาบันใดสถาบันหนึ่ง และมีตำแหน่งงานรองรับ ทั้งนี้ไม่ว่าจะเกี่ยวพันในแง่ดีหรือร้าย เช่น เป็นคณะรัฐมนตรีที่ทำงานให้ผลประโยชน์แก่ชาติ หรือพวกอาชญากรที่ให้ผลแง่ร้ายแก่ประชาชน อีกทั้งเป็นความเกี่ยวพันทุกระดับ คือ ระดับท้องถิ่น ระดับชาติ หรือระดับโลก...

การวิเคราะห์พร้อมตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงได้ยกกรณีตัวอย่างจากบุคคลที่เป็นข่าวเท่านั้น โดยจะไม่พิจารณาสิ่งที่ไม่ใช่บุคคลในการยกตัวอย่างประกอบในครั้งนี ซึ่งการเกี่ยวพันอยู่กับผลได้เสียของประชาชนส่วนใหญ่ดังกล่าว สามารถเชื่อมโยงเข้ากับเงื่อนไข ข้อที่สอง เรื่องบทบาทที่บุคคลมีต่อสังคมได้อย่างชัดเจน ระหว่างบุคคลสาธารณะอย่าง ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นผู้เกี่ยวพันอยู่กับผลได้เสียของประชาชนส่วนใหญ่ ในฐานะผู้นำพรรคการเมืองที่ร่วมรัฐบาลและเป็นที่ปรึกษาทางการเมืองของนายกรัฐมนตรี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ หรือแม้แต่มุขมนตรีที่เป็นอาชญากรของสังคมที่ข่มขืนหญิงสาวด้วยวิธีที่ผิดบรรทัดฐานของสังคม เช่น "ไอ้ม้าชาติสม" แสดงถึงความเกี่ยวพันอยู่กับผลเสียต่อประชาชนส่วนใหญ่ด้านความทารุณโหดร้ายสร้างความสะเทือนใจแก่ผู้พบเห็น และได้ยื่นข่าวข่มขืนนี้ บุคคลทั้งสองลักษณะจึงเป็นบุคคลในข่ายของความเป็นบุคคลของสาธารณะทั้งสิ้น

การเป็นบุคคลของสังคมของบุคคลทั้งสอง คือ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช และ "ไอ้ม้าชาติสม" ที่ให้ความแตกต่างกันในเรื่องผลได้เสียต่อประชาชน สามารถเชื่อมโยงเข้ากับบทบาทของบุคคลทั้งสองที่มีต่อสังคมได้อย่างชัดเจน กล่าวคือ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นบุคคลที่คณะรัฐบาลให้ความสนใจ ขณะเดียวกันก็เป็นผู้ที่อยู่เบื้องหลังการทำงานของคณะรัฐบาลชุดนี้ ตลอดระยะเวลาการดำเนินงานของรัฐบาลทั้ง 5 ชุด โดยพิจารณาจากสมญานามที่ได้รับของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช มีสูงถึง 31 รายชื่อ และมีตั้งแต่ปี 2523 จนกระทั่ง 2531 แต่ละชื่อสื่อความกับผู้อ่านว่า ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ เป็นผู้ที่อยู่ในแวดวงการเมือง ในฐานะผู้มีประสบการณ์ทางการเมือง และเป็นที่ปรึกษาของผู้นำรัฐบาลทั้งสิ้น สมญานามทั้งหมดที่นับจึงสะท้อนบทบาทของบุคคลท่านนี้ได้ตลอดมา ส่วนบุคคลสาธารณะที่ให้ผลร้ายกับผู้อ่านคือ กลุ่มผู้กระทำความผิด นำสิ่งเกิดว่าแต่ละคนที่เป็นข่าวจะปรากฏข่าวและสมญานามในหน้าแรกของ

ฉบับ สมญานามที่เกิดขึ้นจะมีก็เฉพาะบุคคลเหล่านี้ประพจน์มิชอบในสังคม เมื่อเหตุการณ์นั้นผ่านไปชื่อ ก็หายไปพร้อมกัน เมื่อมีบุคคลใดทำผิดและมีพฤติกรรมที่น่าสะท้อนความทารุณโหดร้าย เพื่อมิให้เป็น เยี่ยงอย่างก็จะปรากฏเป็นข่าวสลบกันไปเช่นนี้เรื่อยไป ส่วนใหญ่บุคคลสาธารณะที่ทำความผิดแต่ละบุคคล จะมีสมญานามคนละ 1-2 ชื่อ แล้วก็หายไป

บุคคลสาธารณะ 2 ประเภทดังกล่าวเป็นตัวสะท้อนบทบาทของบุคคลที่ได้รับสมญานามว่า เมื่อ ใดที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสังคมไม่ทางใดทางหนึ่งทางด้านดีหรือร้าย สมญานามจะ ปรากฏทันที

บุคคลที่เป็นนักการเมืองและคณะรัฐมนตรีในรัฐบาลชุด พลเอกเปรม 2 ท่าน ที่ผู้วิจัยจะนำ มาวิเคราะห์ เพื่อให้ความชัดเจนในเรื่องบทบาทของบุคคล สะท้อนความเป็นไปของสมญานามก็คือ นายสมหมาย อุตรตระกูล และนายสมมิตร สุนทรเวช กล่าวคือ นายสมหมาย อุตรตระกูล มีสมญา นามเกิดขึ้นมากถึง 14 ชื่อ ในช่วงที่เข้ามารับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ในรัฐบาล เปรม 4 เนื่องจากบทบาทในฐานะผู้ประกาศลดค่าเงินบาทในช่วงนั้น ซึ่งนายสมหมาย เป็นบุคคลที่มี บทบาทในรัฐบาลชุดเปรม 2-3 มาแล้วถึง 2 สมัย แต่มีสมญานามเกิดขึ้นเพียง 2 ชื่อ ในขณะที่ เปรม 4 มีเพิ่มขึ้นอีก 14 ชื่อ หลังจากนั้นก็หายไป เช่นเดียวกับ นายสมมิตร สุนทรเวช ในฐานะ นักการเมืองฝ่ายค้าน ตั้งแต่เปรม 1 - เปรม 3 มีสมญานามเพียง 1 ชื่อ แต่เมื่อได้รับตำแหน่ง เป็นพรรคร่วมรัฐบาลในชุดเปรม 4 สมญานามมีเพิ่มขึ้นอีก 9 ชื่อทันทีในฐานะรัฐมนตรีกระทรวงการ คมนาคม เมื่อถึงช่วงการบริหารของรัฐบาลชุดเปรม 5 ทั้งสองท่านก็ไม่ได้เป็นคณะรัฐมนตรี ชื่อและ สมญานามก็หายไป

ลักษณะเช่นนี้สามารถพบเห็นในบุคคลอื่น ๆ อีกหลายท่านและปรากฏอยู่ในทุกประเภทบุคคล ที่เป็นข่าว ทำให้วิเคราะห์ได้ว่า บทบาทคืออีกเงื่อนไขหนึ่งของการคงอยู่ของสมญานามแต่ละชื่อ และ การคงอยู่จะมากน้อยเพียงใดโดยบทบาทที่เกี่ยวข้องกับประชาชนส่วนใหญ่ในเรื่องที่มีความสำคัญจะเป็นตัว การกำหนดที่ชัดเจน

นอกจากเงื่อนไขในเรื่องความเป็นบุคคลสาธารณะ และบทบาทของบุคคลแล้วเงื่อนไขที่ตาม มาคือ ระยะเวลาของการแสดงบทบาทของบุคคล น่าจะเป็นเงื่อนไขอีกตัวหนึ่งของการมีหรือไม่มีสมญา นาม ดังได้กล่าวไปแล้ว

การคงอยู่หรือสิ้นสุดสมญานามของบุคคล จึงเปรียบเสมือนเวทีแห่งการแสดงพฤติกรรม หรือการ กระทำของบุคคลที่มีเงื่อนไขในเรื่องความเป็นบุคคลเด่นในสังคม บทบาทที่แสดงต่อสังคมและส่งผลกระทบต่อ

ต่อประชาชนส่วนใหญ่ และระยะเวลาที่แสดงพฤติกรรมหรือการกระทำนั้น ๆ เป็นตัวชี้ (Indicator) การเกิดและการสิ้นไปของสมญานามนั้น

เห็นได้ว่าตัวสมญานามที่ปรากฏแต่ละตัวนั้น ถูกสร้างขึ้นมาจากแนวความคิด ความเชื่อ หรือทัศนคติของผู้ตั้งที่ได้จากความสัมพันธ์ระหว่างตัวหมาย (signifier) และตัวหมายถึง (signified) แล้วมีการถ่ายทอดผ่านกลวิธีการใช้ความเปรียบประเภตต่าง ๆ เพื่อหลีกเลี่ยงการกล่าวพาดพิงผู้ได้รับชื่อโดยตรง ทำให้ได้ความหมายที่แฝงนัยยะแตกต่างกัน

อย่างไรก็ตามไม่ว่าสมญานามจะถูกสร้างขึ้นมา หรือมีการถ่ายทอดไปยังผู้อ่านอย่างไร Peirce (อ้างถึงใน John Fiske 1982 : 50-55) กล่าวว่าสัญลักษณ์แต่ละตัวต่างก็มีความสัมพันธ์อยู่กับวัตถุหรือสิ่งที่มีนัยถึงทั้งสิ้น และไม่ว่ามันจะมีความสัมพันธ์กันอย่างไรจะให้สัญลักษณ์ใน 3 รูปแบบคือ

Icon คือ สัญลักษณ์ที่มีลักษณะคล้ายหรือมีลักษณะร่วมกันในคุณลักษณะของวัตถุ และเป็นสิ่งที่ปรากฏเห็นได้ด้วยสายตา เช่น ภาพ แผนที่ เป็นต้น

Index หมายถึง สัญลักษณ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับภายนอกกับวัตถุของมัน เช่น ควันเป็น Index ของไฟ

Symbol เป็นสัญลักษณ์ที่เกิดจากการตกลงร่วมกันของผู้ใช้สัญลักษณ์นั้น ที่เชื่อมวัตถุกับส่วนของประเพณีนิยมที่เป็นแนวทางในการปฏิบัติตัว

สมญานามแต่ละตัวจะบ่งบอกความเป็นตัวของตัวผู้ที่ได้รับสมญานามว่าเป็นคนอย่างไร จึงเสมือนเป็นการชี้ (Index) อะไรที่ปรากฏอยู่ในตัวสัญลักษณ์ให้ผู้อ่านได้ทราบว่ากำลังพูดถึงใคร และเป็นคนอย่างไร

"นายห้างสลีต" เป็นตัวชี้ถึงที่มาของอาชีพที่บ่งบอกให้ทราบว่า นายห้างสลีต เป็นใคร

"จำแหบ" เป็นตัวชี้เฉพาะบุคคลว่าเขาเป็นผู้มีเสียงที่เป็นเอกลักษณ์เมื่อพูดถึงคำนี้อาการของคนเสียงแหบจะบอกตัวบุคคลที่กล่าวถึงได้ทันที

"รัฐมนตรีไม่ซุง" เป็นตัวชี้พฤติกรรมที่ระบุสาเหตุว่าทำไมจึงได้ชื่อนี้

เมื่อพิจารณาตามทัศนะของ Peirce คำนวณเป็น Index ของไฟหรืออาการจามเป็น Index ของอากาศเย็น ในทำนองเดียวกันสมมุติฐานที่เป็น Index จะบอกผู้อ่านทันทีว่าเมื่อเอ่ยถึง "จำแหบ" จะเป็นกล่าวถึงบุคคลนี้ในทันทีเพราะจำแหบเป็นความสัมพันธ์ของบุคคลกับบุคลิกหรือพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับและเกี่ยวข้องกับตัวผู้มีลักษณะที่ปรากฏในตัวสมมุติฐานนั้น

ส่วนสัญลักษณ์ (Symbol) ที่พบในสมมุติฐานมีลักษณะที่แตกต่างไปจาก Index กล่าวคือเป็นสัญลักษณ์ที่ผู้อ่านต้องเรียนรู้หรือมีการบอกกล่าวกันมาก่อน จึงจะสามารถเข้าใจได้ตรงตามชื่อที่ปรากฏ การมองเห็นแต่สมมุติฐานในทันที บางครั้งไม่สามารถเข้าใจได้คือ

"จอร์จเล็กแต่เส้นใหญ่" เป็นชื่อที่เป็นการให้สัญลักษณ์ของความ เป็นบุคคลสำคัญในกองทัพเรือเสมือนตัวลามยักษ์ (จอร์จ) ที่มีความยิ่งใหญ่ในท้องทะเล

"ท่านมหา" เป็นสัญลักษณ์ของคนสมณะ ที่เป็นคุณลักษณะของ พ.ต. จำลอง 1 ไม่ได้หมายความว่า พ.ต. จำลอง เป็นท่านมหา เป็นการกล่าวถึงบุคลิกที่เป็นสัญลักษณ์ของคนคนนี้

"โน้ราชนวน หลีกภัย" โน้รา คือความเป็นตัวแทนของคนปักชำได้ของไทยที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวไม่พบที่อื่น โน้ราชนวน หลีกภัยจึงอธิบายได้ไม่ตรงตามตัวอักษร เนื่องจากผู้เขียนต้องการสะท้อนจากสัญลักษณ์ของท้องถิ่น

เห็นได้ว่าระหว่างสมมุติฐานที่เป็นตัวชี้ (Index) หรือ สัญลักษณ์ (Symbol) จะมีความแตกต่างกันอยู่ว่า Index เป็นตัวชี้ที่มาของบุคคลที่กำลังกล่าวถึง ในขณะที่ Symbol ในสมมุติฐาน เป็นสิ่งที่ต้องมีการเรียนรู้และทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้ให้ชื่อและผู้อ่านเสียก่อนจึงจะเข้าใจได้ว่า "โน้ราชนวน หลีกภัย" ไม่ใช่แค่แสดงโน้ราชื่อชนวน หลีกภัยแต่เป็นการแสดงสัญลักษณ์ประจำท้องถิ่นที่สะท้อนความเป็นคนปักชำได้ออกมาเท่านั้น Symbol ในทัศนะของ Peirce จึงต้องอาศัยบรรทัดฐานของสังคม หรือการปฏิบัติกันเป็นธรรมเนียมปฏิบัติมาเป็นเกณฑ์ในการสร้างความเข้าใจร่วมกัน

กล่าวสรุปได้ว่าการสร้างและการถ่ายทอดความหมายของสมมุติฐานแต่ละชื่อ จำเป็นต้องให้ความรู้ความเข้าใจในตัวสัญลักษณ์ที่ปรากฏ พร้อมกับความสัมพันธ์ของตัวสัญลักษณ์นั้น ๆ กับระบบสัญลักษณ์ที่ควบคุมอยู่โดยมีวัฒนธรรมและสังคมเป็นบรรทัดฐานแฝงอยู่ในการสร้างความหมายเหล่านี้ เนื่องจากวัฒนธรรม ความเชื่อ และสังคมคือเป้าหมายที่คนคิด ความคิดของบุคคลในสังคมนั้นเอง ทั้งนี้เพราะสมมุติฐานแต่ละชื่อไม่สามารถที่จะเข้าใจได้ทันที หากไม่มีการใช้ความคิด ความเชื่อที่บุคคลแต่ละคน

มืออยู่ร่วมกันในวัฒนธรรมหรือบรรทัดฐานเดียวกันทั้งผู้อ่านและนักหนังสือพิมพ์ก็ไม่สามารถสื่อความหมายไปถึงกันและกันได้อย่างเข้าใจซึ่งกันและกัน เพราะสมชานามที่เป็นตัวสัญลักษณ์ตัวหนึ่งมีการถ่ายทอดความหมายไปยังผู้อ่านแตกต่างกันและมีลักษณะเฉพาะตัวที่สามารถแยกแยะได้ว่าสมชานามเป็นตัวชี้ความเป็นบุคคล (Index) หรือเป็นสัญลักษณ์ (Symbol) แทนตัวบุคคลที่ผู้ตั้งชื่อเป็นผู้ถ่ายทอดไปยังผู้อ่านนั่นเอง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย